

ผลกระทบของสื่อออนไลน์ในยุคดิจิทัลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนในสังคมประชาธิปไตย

THE IMPACT OF ONLINE MEDIA IN THE DIGITAL AGE ON YOUTH ENGAGEMENT IN POLITICAL PARTICIPATION WITHIN A DEMOCRATIC SOCIETY

สุดารัตน์ ต้นทอง¹, พระครูปริยัติปัญญาโสภณ²

Sudarat Tonthong¹, Phrakrupariyatpanyasophon²

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย¹²

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand¹²

E-mail : pimdeaw0230@gmail.com¹

Received : April 19, 2025;

Revised : May 24, 2025;

Accepted : May 25, 2025

บทคัดย่อ

ในยุคดิจิทัล สื่อสังคมออนไลน์ได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากต่อการดำเนินชีวิตของผู้คน โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน ซึ่งถือเป็นกลุ่มที่มีการใช้งานเทคโนโลยีสูงที่สุด หนึ่งในด้านที่ได้รับผลกระทบอย่างชัดเจนคือ “การเมือง” สื่อสังคมออนไลน์ได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบการรับรู้ การแสดงออก และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนไทย ทั้งในด้านที่เป็นประโยชน์และด้านที่ก่อให้เกิดความท้าทาย ซึ่งในผลกระทบเชิงบวก สื่อสังคมออนไลน์ช่วยให้เยาวชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมืองได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึง ไม่ว่าจะเป็นข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายภาครัฐ การดำเนินงานของนักการเมือง หรือสถานการณ์ทางการเมืองทั้งในประเทศและต่างประเทศ การเข้าถึงข้อมูลเหล่านี้อย่างสะดวกทำให้เยาวชนมีความรู้เท่าทันมากขึ้น และสนใจติดตามสถานการณ์บ้านเมืองอยู่เสมอ อย่างไรก็ตาม สื่อสังคมออนไลน์ก็มีผลกระทบในด้านลบเช่นกัน หนึ่งในนั้นคือความเสี่ยงในการได้รับข้อมูลที่ผิดพลาด บิดเบือน หรือมีเจตนาชี้นำทางการเมือง ซึ่งอาจทำให้เยาวชนเกิดความเข้าใจผิดและตัดสินใจโดยขาดข้อมูลที่ถูกต้อง อีกทั้งยังอาจถูกชักจูงให้มโนคติหรือความเกลียดชังทางการเมือง ซึ่งนำไปสู่ความขัดแย้งในสังคม

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมทางการเมือง, เยาวชน, สื่อออนไลน์, ยุคดิจิทัล

Abstract

In the digital era, social media has played a significant role in people's lives, especially among youth, who are among the most active users of technology. One area that has been notably affected is politics. Social media has transformed the way Thai youth perceive, express, and participate in political matters, bringing both benefits and challenges. On the positive side, social media enables young people to access political information quickly and widely—whether it be updates on government policies, the actions of

politicians, or political developments both domestically and internationally. This convenient access to information helps youth become more politically aware and encourages them to stay informed about current events. However, social media also has negative impacts. One major concern is the risk of misinformation, disinformation, or politically biased content, which may lead to misunderstandings and misinformed decisions. Furthermore, youth may be influenced to develop political bias or hatred, contributing to social conflict and polarization.

Keywords: Political Participation, Yopth, Social Media Online, Digital Age

บทนำ

ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตั้งแต่วันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 หรือที่เรียกกันว่า “การปฏิวัติสยาม” นับจากวันนั้นจนถึงปัจจุบัน แม้เวลาจะผ่านมาหลายทศวรรษ แต่ประชาชนไทยส่วนใหญ่ยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยในระดับที่จำกัด (สมบัติ ธำรงธัญวงศ์, 2549) แม้จะมีพัฒนาการในด้านความสนใจและการตื่นตัวทางการเมืองเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในหมู่เยาวชน หากเปรียบเทียบกับอดีต แต่เมื่อเทียบกับมาตรฐานของประชาธิปไตยในระดับโลกแล้ว การพัฒนาทางการเมืองของพลเมืองไทยยังถือว่าล่าช้า ซึ่งอาจนำไปสู่ผลกระทบด้านลบ โดยเฉพาะจากอิทธิพลของทุนนิยมที่มีแนวโน้มจะบดบังจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองและอัตลักษณ์ไทยที่ควรสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนทำให้ประเทศไทยกลายเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมมากขึ้น ซึ่งเป็นทั้งโอกาสและความท้าทาย ขณะเดียวกันกระแสโลกาภิวัตน์ก็เร่งให้เกิดการพัฒนาอย่างรวดเร็วของสื่อสารสนเทศและสังคมโซเชียลมีเดีย ซึ่งกลายเป็นช่องทางสำคัญที่ช่วยให้เยาวชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และเรียนรู้หน้าที่พลเมืองภายใต้ระบอบประชาธิปไตยได้ดียิ่งขึ้น (ณรงค์ โพธิ์พฤษานันท์, 2556) ซึ่งบทบาทของสถาบันทางสังคม เช่น ครอบครัว โรงเรียน และสื่อ ยังมีความสำคัญในการส่งเสริมและปลูกฝังจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมทางการเมืองแก่เยาวชนไทยอย่างต่อเนื่องและจริงจัง เพื่อสร้างพื้นฐานที่มั่นคงให้กับระบอบประชาธิปไตยในอนาคต (เปรมศักดิ์ แก้วมรกฎ, 2561)

ผลกระทบของสื่อสังคมออนไลน์ต่อการสื่อสารทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางทั้งในระดับนานาชาติ (Boulianne, 2015) และในบริบทของประเทศไทย (Kanchanotanee, 2021) สื่อสังคมออนไลน์ได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการเปิดพื้นที่ใหม่สำหรับประชาชนในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกขึ้น การแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นทางการเมือง และการรวมตัวกันเพื่อขับเคลื่อนประเด็นทางสังคม (Bennett & Segerberg, 2012; Pongsawat, 2020) อย่างไรก็ตาม สื่อสังคมออนไลน์ก็นำมาซึ่งความท้าทายต่อประชาธิปไตย เช่น การแพร่กระจายของข่าวปลอมและข้อมูลที่บิดเบือน ความขัดแย้งทางความคิดที่รุนแรงขึ้น และการถูกแทรกแซงในกระบวนการเลือกตั้ง (Tucker et al., 2017; Thananithichot, 2022)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์ผลกระทบของสื่อสังคมออนไลน์ต่อกระบวนการทางการเมืองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย โดยเน้นพิจารณาทั้งด้านโอกาสและความท้าทาย โดยเฉพาะในบริบทของประเทศไทย ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงของภูมิทัศน์ทางการเมืองในยุคดิจิทัล และเสนอ

แนวทางเพื่อรับมือกับความท้าทายเหล่านั้น อันจะนำไปสู่การรักษาและส่งเสริมคุณค่าของประชาธิปไตยในโลกที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนไทย

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งและความมั่นคงให้กับระบอบการปกครอง โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารประเทศ ที่สำคัญ การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังเป็นกลไกสำคัญในการตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยการมีส่วนร่วมทางการเมืองยังเป็นทั้งเป้าหมายและกระบวนการที่ทำให้เกิดการพัฒนาย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน ซึ่งสามารถมีบทบาททางการเมืองได้ในหลายรูปแบบ หนึ่งในนั้นคือการใช้สิทธิเลือกตั้งเมื่อมีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ ทั้งในการเลือกตั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นวิธีที่ง่ายและชัดเจนที่สุดในการแสดงออกถึงบทบาททางการเมืองของประชาชน หากเยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของการใช้สิทธิเลือกตั้ง เลือกผู้แทนที่มีคุณสมบัติและอุดมการณ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนเข้ามาทำหน้าที่บริหารประเทศ เยาวชนเหล่านี้จะกลายเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนประชาธิปไตยให้ก้าวไปข้างหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืน

สุจิต บุญบงการ (2558, 36-38) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นเป็นปรากฏการณ์ที่ประชาชนแสดงออกถึงทางการเมือง สามารถพิจารณาได้จากพฤติกรรมของประชาชน มิใช่การทำหน้าที่ของนักการเมืองภายใต้บทบาทเชิงสถาบัน ซึ่งองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมทางการเมือง มี 4 ประการ คือ

1. กิจกรรมไม่ใช่ทัศนคติ ความคิด ความรู้สึก และความเชื่อทางการเมือง แต่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าทัศนคติทางการเมืองมีอิทธิพลต่อรูปแบบหรือการแสดงออกของการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าตัวกิจกรรมเอง

2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองจะใช้กับคนทั่วไป ส่วนนักการเมืองหรือ ผู้นำทางการเมืองถือเป็นผู้มีบทบาททางการเมือง หรือพฤติกรรมของสถาบันเป็นหลัก

3. เป็นการแสดงออกถึงอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาลหรือผู้นำระดับชาติ

4. การมีส่วนร่วมทางการเมืองอาจไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการตัดสินใจของผู้นำหรือรัฐบาลแต่อย่างใด แม้ว่าผู้มีส่วนร่วมทางการเมืองจะมีวัตถุประสงค์เพื่อกดดันรัฐบาลก็ตามและบางครั้งการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีไม่มากและ ไม่สามารถผลักดันการตัดสินใจของรัฐบาลได้ตลอดเวลาและในทุก ๆ เรื่อง

สมสุดา ผู้พัฒน์ และ จุฬารัตน์ วัฒนนะ (2556, 20) ได้นิยามความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่า เป็นการกระทำกิจกรรมการเมืองของประชาชนผู้มีสิทธิทางการเมืองโดยมุ่งหวังให้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้มีอำนาจเพื่อนำไปสู่ประโยชน์สุขของสาธารณชน การมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้แบ่งได้เป็น 2 แนวทาง คือ

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบทางการ เป็นการทำกิจกรรมการเมืองตามสิทธิที่ระบุไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญหรือตามที่สถาบันทางการเมืองของรัฐกำหนด การมีส่วนร่วมแบบนี้ เช่นการเลือกตั้ง การเสนอตัวลงเลือกตั้ง การลงประชามติ การเดินขบวน การออกกฎหมาย การปฏิวัติ

2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบธรรมชาติหรือวิถีชีวิตชุมชน เป็นการกระทำกิจกรรม เศรษฐกิจ สังคม ชุมชน เพื่อมุ่งหวังให้มีผลต่อการตัดสินใจของผู้มีอำนาจ จากความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองสามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ การที่ประชาชนเข้าไปมีบทบาทหรือพฤติกรรมแสดงออกในกิจกรรมต่าง ๆ โดยมุ่งที่จะเข้าไปมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนโยบายของรัฐบาล ซึ่งการกระทำนั้นต้องถูกต้องตามกฎหมาย

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผ่านสื่อออนไลน์ได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน อันเป็นผลมาจากการพัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีสารสนเทศที่ส่งผลต่อทุกภาคส่วนของสังคม เมื่อสื่อออนไลน์กลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของผู้คน พฤติกรรม การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองก็เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย (กาญจนา แก้วเทพ, 2541) พัฒนาการของเทคโนโลยีการสื่อสาร เช่น อินเทอร์เน็ต ดาวเทียม โทรศัพท์มือถือ รวมถึงแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถรับรู้ข้อมูลทางการเมือง แสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมทางการเมืองได้จากทุกที่ทุกเวลา จนสามารถกล่าวได้ว่าเทคโนโลยีได้ “ย่อโลกให้เล็กลง” โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารผ่านโซเชียลมีเดีย ไม่ว่าจะเป็น YouTube, Facebook, Line, Messenger, Instagram หรือ Twitter ซึ่งกลายเป็นช่องทางสำคัญในการแลกเปลี่ยนมุมมองทางการเมือง (เสถียร เขยประทับ, 2551: 112) ในกลุ่มเยาวชน สื่อออนไลน์นั้นมีอิทธิพลสูงในการปลูกจิตสำนึกทางการเมือง เยาวชนในยุคดิจิทัลสามารถเข้าถึงข้อมูลได้รวดเร็ว และสามารถแสดงออกทางการเมืองได้อย่างอิสระผ่านช่องทางต่าง ๆ ส่งผลให้เยาวชนมีบทบาทเชิงรุกมากยิ่งขึ้น ไม่เพียงแต่เป็นผู้รับสาร แต่ยังเป็นผู้ผลิตเนื้อหา ผู้วิพากษ์วิจารณ์ และผู้ขับเคลื่อนประเด็นสาธารณะในสังคม ผ่านการแสดงความคิดเห็น การจัดกิจกรรมรณรงค์ทางออนไลน์ รวมถึงการสร้างเครือข่ายเพื่อผลักดันประเด็นทางการเมืองที่ตนเองให้ความสนใจ การที่เยาวชนสามารถโต้ตอบ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลอื่นได้อย่างเปิดกว้าง แม้จะไม่ใช่รู้จักกันมาก่อน ยิ่งช่วยขยายวงจรของการเรียนรู้ และการตระหนักรู้ถึงสิทธิ หน้าที่ และบทบาทของตนเองในระบอบประชาธิปไตย ความตื่นตัวและการมีส่วนร่วมของเยาวชนจึงกลายเป็นพลังสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในโลกยุคใหม่

ประเด็นหลักที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนไทยภายใต้ระบอบประชาธิปไตย สามารถสรุปเป็นองค์ประกอบสำคัญ 5 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม พบว่าสถาบันที่มีอิทธิพลต่อเยาวชนไทยมากที่สุดคือ สถาบันครอบครัว เนื่องจากสมาชิกในครอบครัวมีความใกล้ชิดกัน และครอบครัวถือเป็นสถาบันแรกที่มีบทบาทในการหล่อหลอมแนวคิด ค่านิยม และความเชื่อต่าง ๆ ของเยาวชน จึงเป็นแหล่งบ่มเพาะพื้นฐานด้านทัศนคติ และพฤติกรรมทางการเมืองที่สำคัญที่สุด รองลงมาคือ สถาบันการศึกษา ซึ่งมีหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้ พร้อมทั้งจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น การเรียนรู้เรื่องสิทธิ หน้าที่ และการเลือกตั้ง รวมถึงสนับสนุนการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตยในรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ซึ่งถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วมที่สำคัญ แม้ว่าจะเกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ เฉพาะตอนลงคะแนนเสียงเท่านั้น แต่ก็ยังเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้เยาวชนตระหนักถึงบทบาทของตนในกระบวนการทางประชาธิปไตย และเข้าใจถึงหลักการของความเสมอภาคและสิทธิเสรีภาพที่เท่าเทียมกันของทุกคนในสังคม

2. ด้านความรู้ความเข้าใจทางการเมือง เยาวชนไทยในปัจจุบันเริ่มแสดงความสนใจต่อข่าวสารทางการเมืองมากขึ้น และสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่คนใกล้ชิดผ่านการพูดคุย ซึ่งเป็นวิธีที่เข้าถึงง่ายและ

สะดวก นอกจากการแลกเปลี่ยนประเด็นทางการเมืองแล้ว ยังสามารถชักจูงหรือโน้มน้าวให้ผู้อื่นเข้าใจหรือคล้อยตามแนวคิดของตนได้อีกด้วย

3. ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง ด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองของเยาวชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเยาวชนในยุคดิจิทัลนิยมใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นแหล่งข้อมูลหลัก เนื่องจากเข้าถึงง่าย รวดเร็ว และสอดคล้องกับความสนใจส่วนตัว อย่างไรก็ตาม แม้การเข้าถึงข้อมูลจะเพิ่มมากขึ้น แต่ก็มีความเสี่ยงต่อการรับข้อมูลที่ผิดหรือบิดเบือน ซึ่งอาจส่งผลต่อความเข้าใจและทัศนคติทางการเมืองของเยาวชนได้ ดังนั้น การเสริมสร้างทักษะในการคิดวิเคราะห์และแยกแยะข้อมูลจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาการรับรู้ข่าวสารอย่างมีวิจารณญาณในสังคมประชาธิปไตย

4. ด้านอุดมการณ์ทางการเมือง อุดมการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาจากอิทธิพลสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ความจำเป็นในความอยู่รอด และเพื่อจะดำรงชีวิตอย่างมีหลักประกันในสังคมแบบใหม่ ทำให้มนุษย์พัฒนาอุดมการณ์ที่สอดคล้องกับสภาพของสังคมปัจจุบันขึ้น ดังนั้นควรมีการปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยให้แก่ เยาวชนไทยโดยการเริ่มจากสถาบันครอบครัวสถาบันการศึกษาโดยการให้ความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง รัก ห่วงแหน และศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย ประพฤติปฏิบัติตนเคารพสิทธิและหน้าที่ให้ถูกต้องเหมาะสม

5. ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งแบ่งลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนไทยสามารถจำแนกได้เป็น 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมเชิงรุก โดยเยาวชนมีบทบาทในการเชิญชวนผู้อื่นให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง รวมถึงการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นการเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ 2) การปฏิบัติหน้าที่พลเมืองผ่านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ซึ่งมักได้รับแรงสนับสนุนจากครอบครัว โดยเฉพาะจากผู้ใหญ่หรือญาติพี่น้องที่ถ่ายทอดประสบการณ์และปลูกฝังแนวคิดประชาธิปไตย 3) การทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ทางการเมืองที่ถูกต้อง โดยเฉพาะในเรื่องของสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง ซึ่งมีผลต่อการส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เข้มแข็งและมีคุณภาพในระบอบประชาธิปไตย

สังคมประชาธิปไตย

มีผู้ใช้ศัพท์ประชาธิปไตยกันอย่างกว้างขวางทั้งในฝ่ายที่เรียกตนเองว่าเป็น "กลุ่มโลกเสรี" และในฝ่ายที่เรียกกันว่าเป็นกลุ่ม "สังคมนิยม" หรือ "กลุ่มสังคมนิยมคอมมิวนิสต์" อนึ่ง ยังมีการใช้ผสมกับศัพท์อื่น ๆ อีกด้วย เช่น ประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ (economic democracy) และประชาธิปไตยทางอุตสาหกรรม (industrial democracy) (ปาริชาติ เทพอารักษ์, 2540) "ประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ" หมายถึง การกระจายรายได้ให้ทัดเทียมกันในหมู่ประชาชนเป็นจำนวนมาก (Levine, op.cit, p.42.) ส่วน "ประชาธิปไตยอุตสาหกรรม" หมายถึง ประชาธิปไตยในโรงงานอุตสาหกรรม เช่น การมีสหภาพ แรงงาน เป็นต้น

ความหมายของบุคคลสำคัญ มีดังนี้

อับราฮัม ลินคอล์น ประธานาธิบดีคนที่ ๑๖ ของประเทศสหรัฐอเมริกาได้กล่าวสุนทรพจน์ไว้ ณ เมืองเกตติสเบิร์ก ในมลรัฐเพนซิลวาเนีย ในวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ค.ศ. ๑๘๖๓ (พ.ศ. ๒๔๐๖) ตอนหนึ่ง ความว่า "รัฐบาลของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน จะไม่มีวันสูญสลายไปจากผืนพิภพนี้" (Government of the people, by the people, for the people, shall not perish from the Earth.)

วลีนี้ได้ถูกอ้างถึงหลายครั้งโดยนักวิชาการว่า "เป็นความหมายของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย" ที่กระชับและคมคาย

ฮาร์โลด ลาสกี (Harold Lask, 1931) เนื้อแท้ของประชาธิปไตยก็คือ ความปรารถนาของมนุษย์ที่จะยอมรับนับถือและรักษาไว้ซึ่งความสำคัญของตนเอง รวมตลอดถึงความเสมอภาคระหว่างบุคคลในทางเศรษฐกิจ สังคมการเมือง

เมอร์เรียม ซาลส์ อี (Charles E. Merriam, 1941) ประชาธิปไตยเป็นแนวความคิด และเป็นการปฏิบัติที่มุ่งไปสู่ความผาสุกร่วมกันของประชาชน โดยมีเจตนารมณ์ร่วมกันของประชาชนนั่นเองเป็นเครื่องนำทาง

ธานินทร์ กรัยวิเชียร, (2545) ได้ให้ความหมายของ "ประชาธิปไตย" หมายถึง ระบอบการปกครองประเทศระบอบหนึ่ง ซึ่งเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน คำว่า "ประชาชน" ในที่นี้หมายถึง ปวงชนเหล่านี้ย่อมมีสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบ ในการปกครองแผ่นดินอย่างเสมอภาคกัน ระบอบประชาธิปไตย มีรากฐานเคารพในด้านการเคารพในความเป็นธรรม (Justice) เหตุผล (Reason) เมตตาธรรม (Compassion) ความศรัทธาในมนุษยชาติ (faith in man) และเคารพในเกียรติภูมิแห่งมนุษยชน (Human dignity)

สุขุม นวลสกุล และวิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ, (2539) ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ การปกครองที่เป็นประชาธิปไตย คือ รูปการปกครองที่ยึดอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนไม่ว่าจะเป็นระบอบประชาธิปไตยแบบประธานาธิบดี (Presidential Democracy) หรือแบบรัฐสภา (Parliamentary Democracy) ถ้าอำนาจสูงสุดในการกำหนดการปกครองอยู่ที่ประชาชนแล้วก็เป็น การปกครองแบบประชาธิปไตยทั้งสิ้น ประเทศที่เป็นประชาธิปไตยนั้นจำเป็นต้องมีรัฐธรรมนูญซึ่งอาจเป็นรัฐธรรมนูญแบบลายลักษณ์อักษรหรือไม่ลายลักษณ์อักษรก็ได้ เพราะประชาธิปไตยถือ การปกครองโดยกฎหมาย (Rule by law) อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญนั้นเป็นเพียงกติกาการปกครองไม่ใช่เครื่องหมายแสดงความเป็นประชาธิปไตยเพราะฉะนั้นการที่ประเทศใดมีรัฐธรรมนูญจึงมิได้หมายความว่ารูปการปกครองของประเทศนั้นเป็นประชาธิปไตย เพราะบางประเทศเช่น สหภาพโซเวียต สาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่ามีระบบการปกครองแบบเบ็ดเสร็จต่างก็มีรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับประเทศเสรีนิยมอื่น ๆ เหมือนกัน การที่จะพิจารณาว่าประเทศใดเป็นประชาธิปไตยหรือไม่จึงต้องดูว่ารัฐธรรมนูญของประเทศนั้นกำหนดให้ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยหรือไม่

สังคมประชาธิปไตยคือสังคมที่ยึดถือหลักความเสมอภาค เสรีภาพ และสิทธิของประชาชนเป็นสำคัญ โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมืองผ่านการเลือกตั้งหรือกระบวนการอื่น ๆ อย่างเปิดเผยและโปร่งใส รัฐบาลมีหน้าที่รับฟังความคิดเห็นของประชาชน เคารพกฎหมาย และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน อีกทั้งยังส่งเสริมความหลากหลาย การมีส่วนร่วมทางสังคม และการตรวจสอบอำนาจเพื่อให้เกิดความยุติธรรมและความรับผิดชอบในทุกระดับของสังคม นอกจากนี้ สังคมประชาธิปไตยยังส่งเสริมการกระจายอำนาจจากรัฐสู่ท้องถิ่น ให้ประชาชนในแต่ละพื้นที่มีบทบาทในการกำหนดทิศทางการพัฒนาของตนเองอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ ส่งเสริมเสรีภาพในการแสดงออก การรวมกลุ่ม และการวิพากษ์วิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดการพัฒนาและปรับปรุงระบอบอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเน้นการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองที่มีวิจรรณญาณและมีความ

รับผิดชอบต่อส่วนรวม ทั้งนี้ ความเข้มแข็งของสังคมประชาธิปไตยขึ้นอยู่กับการณ์มีสื่อมวลชนที่เสรี องค์กรอิสระที่ตรวจสอบอำนาจได้จริง และพลเมืองที่ตื่นรู้และมีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอ

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์

สื่อสังคมออนไลน์ในยุคดิจิทัล ได้กลายเป็นส่วนสำคัญในชีวิตของคนรุ่นใหม่ที่เกิดเติบโตขึ้นในยุคดิจิทัล โดยมีแพลตฟอร์มเช่น Facebook, Instagram, Twitter และ TikTok ที่เป็นช่องทางหลักสำหรับการสื่อสาร การแสดงออก และการบริโภคข้อมูล (Kaplan & Haenlein, 2010) สื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมและทัศนคติของเยาวชน เช่น การแสดงความเห็นทางสังคม การตัดสินใจบริโภค และการสร้างตัวตนในโลกออนไลน์ (Twenge, 2017) ในบริบทของประเทศไทย สื่อสังคมออนไลน์ไม่เพียงแต่เป็นช่องทางสื่อสาร แต่ยังเป็นพื้นที่สำหรับการแสดงออกถึงความคิดเห็นในประเด็นทางสังคม เช่น การเมืองและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสะท้อนถึงบทบาทสำคัญของแพลตฟอร์มดังกล่าวในวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนใหม่ (พงศกร สุทธิอาภา, 2564)

แนวคิด networked publics ของ Danah boyddanah boyd, (2010) เสนอแนวคิด "networked publics" เพื่ออธิบายลักษณะของพื้นที่สาธารณะที่เกิดขึ้นบนสื่อสังคมออนไลน์ (boyd, 2010) แนวคิดนี้มีลักษณะสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ persistence (ความคงทน), replicability (การทำซ้ำได้), scalability (การขยายขอบเขตได้) และ searchability (การค้นหาค้นหาได้) ลักษณะเหล่านี้ส่งผลต่อการสื่อสารทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชนพื้นที่ออนไลน์อย่างมีนัยสำคัญ ดร.วิโรจน์ สุขพิศาล, (2565) ได้นำแนวคิด networked publics มาวิเคราะห์การเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มคนรุ่นใหม่ในประเทศไทย โดยชี้ให้เห็นถึงการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการสร้างพื้นที่สาธารณะเสมือนสำหรับการแสดงออกทางการเมืองและการระดมพลมวลชน

ทฤษฎี connective action ของ Bennett และ SegerbergBennett และ Segerberg, (2012) เสนอทฤษฎี "connective action" เพื่ออธิบายรูปแบบใหม่ของการเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมืองในยุคดิจิทัล ทฤษฎีนี้เน้นย้ำถึงการเชื่อมโยงแบบหลวม ๆ ระหว่างผู้เข้าร่วม การปรับแต่งเนื้อหาให้เข้ากับบริบทส่วนตัว และการใช้แฮชแท็กเป็นเครื่องมือในการรวมกลุ่มและสร้างการเคลื่อนไหว ศ.ดร.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, (2564) ได้นำทฤษฎี connective actionมาวิเคราะห์การเคลื่อนไหวทางการเมืองในประเทศไทย โดยเฉพาะการชุมนุมของกลุ่มคนรุ่นใหม่ในช่วงปี 2563-2564 ชี้ให้เห็นถึงลักษณะการเคลื่อนไหวที่ไม่มีแกนนำชัดเจน และการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการระดมพลและสื่อสารอุดมการณ์ทางการเมือง ยกตัวอย่างในกรณีกรณีของ Joshua Wong (โจชัว หว่อง) ในประเทศฮ่องกง โจชัว หว่อง เป็นเยาวชนชาวฮ่องกงที่มีบทบาทสำคัญใน Umbrella Movement, (2014) และการประท้วงเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยในปี 2019 เขาใช้แพลตฟอร์มอย่าง Facebook และ YouTube เป็นช่องทางหลักในการสื่อสารกับผู้ชุมนุมและโลกภายนอก โดยเน้นการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อสื่อสารกับประชาคมโลก เป็นตัวอย่างของการใช้ "networked publics" เพื่อสร้างแรงกดดันทางการเมืองทั้งภายในและระหว่างประเทศ ซึ่งเขาไม่ได้ใช้อำนาจหรือความรุนแรงในการเคลื่อนไหว แต่ใช้ข้อมูลและสื่อ เป็นเครื่องมือในการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสะท้อนแนวคิดของ danah boyd ได้ชัดเจนว่า "networked publics" คือพื้นที่ใหม่ของการเคลื่อนไหวที่เชื่อมโยงระหว่างสังคมผ่านทางเทคโนโลยีได้ดี

ผลกระทบของสื่อออนไลน์ในยุคดิจิทัลที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง

สื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทางการเมืองในหลากหลายด้าน ทั้งเชิงสร้างสรรค์และเชิงทำลาย การศึกษาผลกระทบเหล่านี้จะช่วยเปิดมุมมองใหม่ให้เข้าใจถึงการปรับเปลี่ยนของบริบททางการเมืองในยุคดิจิทัลได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ผลกระทบเชิงบวก

สื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญในการขยายโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่ ระบุว่าผู้ที่ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายขึ้น ช่วยเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจทางการเมือง และส่งผลให้การตัดสินใจทางการเมืองมีความรอบคอบและมีเหตุผลมากยิ่งขึ้น ขณะทำงานวิจัยของ ดร.สมชาย ปรีชาศิลปกุล, (2564) ก็ชี้ให้เห็นว่าสื่อสังคมออนไลน์กลายเป็นช่องทางหลักในการรับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองของคนไทย ซึ่งมีส่วนกระตุ้นให้เกิดความตื่นตัวและความสนใจในประเด็นทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น

สื่อสังคมออนไลน์ได้กลายเป็นพื้นที่สาธารณะรูปแบบใหม่ที่เอื้อต่อการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างกว้างขวาง Loader และ Mercea, (2011) ชี้ให้เห็นว่าสื่อดิจิทัลเหล่านี้เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับหลักการของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ด้าน รศ.ดร.ประจักษ์ ก้องกีรติ, (2563) ก็ได้วิเคราะห์ว่าสื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญในการเปิดพื้นที่ให้กับเสียงจากกลุ่มคนที่เคยถูกมองข้ามหรือถูกกีดกันในสื่อกระแสหลัก โดยเฉพาะกลุ่มชายขอบในสังคมไทย ส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางการเมืองที่หลากหลาย และสะท้อนมุมมองที่หลากหลายมากขึ้นในสังคม

สื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการระดมมวลชนและการเคลื่อนไหวทางการเมืองในยุคปัจจุบัน Bennett และ Segerberg, (2012) ระบุว่าสื่อเหล่านี้เอื้อให้เกิดการรวมตัวกันของผู้คนในลักษณะที่ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาโครงสร้างองค์กรแบบดั้งเดิม แต่สามารถรวมกลุ่มอย่างหลวม ๆ บนพื้นฐานของเป้าหมายร่วม ผศ.ดร.ประภาส ปันตบแต่ง, (2565) ศึกษาการเคลื่อนไหวทางการเมืองในช่วงปี 2563–2564 และพบว่าสื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือสำคัญในการประสานงาน เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการชุมนุมและกิจกรรมทางการเมืองอย่างกว้างขวาง ซึ่งในประเทศไทย กรณีที่มีลักษณะคล้ายกับโจชัว หว่อง แห่งฮ่องกง คือ การเคลื่อนไหวของกลุ่มเยาวชนปลดแอกในปี พ.ศ. 2563 เยาวชนกลุ่มนี้ใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือสำคัญในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นการประกาศนัดหมายการชุมนุม การเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ และการปฏิรูปการเมือง รวมถึงการสื่อสารกับประชาคมโลกผ่านการใช้ภาษาอังกฤษ เพื่อให้เห็นภาพที่กว้างขึ้นและได้รับการสนับสนุนจากนานาชาติแกนนำที่มีบทบาทสำคัญ ได้แก่ ปณิสา สิทธิจิรวัฒนกุล (รุ้ง), พริษฐ์ ชิวารักษ์ (เพนกวิน) และภานุพงศ์ จาดนอก (ไมค์) พวกเขาเป็นตัวแทนของเยาวชนไทยที่แสดงออกถึงความกล้าหาญในการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสร้างพื้นที่สาธารณะใหม่ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งสะท้อนแนวคิด "networked publics" อย่างชัดเจนกรณีนี้จึงเป็นตัวอย่างของการที่เยาวชนไทยสามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมประชาธิปไตย ทั้งในด้านการสร้างกระแส การสื่อสาร และการรวมพลังของประชาชนผ่านโลกออนไลน์

ผลกระทบเชิงลบ

การแพร่กระจายของข่าวปลอมและข้อมูลที่บิดเบือนบนสื่อสังคมออนไลน์กลายเป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความเข้าใจทางการเมืองของประชาชน งานของ Vosoughi และคณะ, (2018) ชี้ให้เห็นว่าข่าวปลอม โดยเฉพาะในประเด็นการเมือง มักถูกเผยแพร่อย่างรวดเร็วและแพร่หลายยิ่งกว่าข่าวจริง ซึ่งส่งผลกระทบต่อทัศนคติและการตัดสินใจของผู้ใช้สื่อออนไลน์ ขณะเดียวกันการศึกษาจากศูนย์สำรวจก่อนแชร์ สำนักข่าวไทย อสมท, (2565) ระบุว่าข่าวปลอมเกี่ยวกับการเมืองเป็นกลุ่มที่ถูกเผยแพร่มากที่สุดในสื่อสังคมของไทย ซึ่งนำไปสู่ความคลางแคลงใจในสถาบันการเมือง และบั่นทอนความเชื่อมั่นในกระบวนการประชาธิปไตย

สื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญในการก่อให้เกิดปรากฏการณ์ "echo chambers" หรือห้องสะท้อนความคิดเห็น ซึ่งทำให้ผู้ใช้งานมักได้รับข้อมูลที่สอดคล้องกับความเชื่อหรือทัศนคติของตนเองเท่านั้น ส่งผลให้ความคิดที่แตกต่างถูกมองข้ามหรือถูกต่อต้านอย่างรุนแรง Sunstein, (2017) ชี้ว่าพฤติกรรมเช่นนี้เสริมสร้างความเชื่อเดิมและทำให้เกิดการแบ่งแยกทางความคิด ขณะที่ ผศ.ดร.พิรงรอง รามสูต, (2565) ได้ศึกษาพบว่า echo chambers ในบริบทของสื่อสังคมออนไลน์ไทยมีส่วนในการกระตุ้นให้เกิดความขัดแย้งและการแบ่งขั้วทางการเมืองที่ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในประเด็นที่อ่อนไหวและเป็นที่ถกเถียงในสังคม

บทสรุป

สื่อออนไลน์มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชน โดยส่งผลทั้งในด้านบวกและด้านลบ ซึ่งผลกระทบเชิงบวกสื่อออนไลน์ช่วยให้เยาวชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมืองได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึง ทำให้มีความรู้เท่าทันต่อเหตุการณ์บ้านเมือง อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้เยาวชนได้แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนมุมมอง และร่วมถกเถียงอย่างเสรี นำไปสู่การตื่นตัวและตระหนักในบทบาทของตนในฐานะพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย และผลกระทบเชิงลบ โดยสื่อออนไลน์ก็อาจเป็นช่องทางในการแพร่กระจายข้อมูลที่บิดเบือนหรือมีเจตนาชี้นำทางการเมือง ซึ่งส่งผลให้เยาวชนบางกลุ่มอาจเกิดความเข้าใจผิดหรือมีอคติทางการเมือง ถึงแม้สื่อออนไลน์จะเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังในการส่งเสริมประชาธิปไตย แต่ก็จำเป็นต้องใช้อย่างมีความรับผิดชอบ พร้อมกับส่งเสริมทักษะด้านการรู้เท่าทันสื่อให้กับเยาวชนควบคู่กันไป

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2541). *วัฒนธรรม : สื่อสารเพื่อสานสร้าง*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. (2564). *พลเมืองดิจิทัลกับประชาธิปไตยไทย*. สถาบันพระปกเกล้า.
- ณรงค์ โพธิ์พฤษานันท์. (2556). *อาเซียนศึกษา*. กรุงเทพมหานคร : แมคกรอ-ฮิล.
- ธานินทร์ กรียวิเชียร. (2545). *หลักกฎหมายมหาชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ปาริชาติ เทพอารักษ์. (2540). *การบริหารและพฤติกรรมองค์กร*. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ.
- เปรมศักดิ์ แก้วมรกต. (2018). วัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเยาวชนในสังคมพหุวัฒนธรรม : กรณีศึกษาจังหวัดเทพา จังหวัดสงขลา. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธนบุรี*, 12(29), 217–225.

- พงศกร สุทธิอาภา. (2564). อิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์ต่อพฤติกรรมและทัศนคติของคนรุ่นใหม่. *วารสารสังคมศาสตร์*, 22(1), 45-62.
- วิโรจน์ สุขพิศาล. (2565). การเคลื่อนไหวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ในประเทศไทย: มุมมองผ่านแนวคิด networked publics. *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 13(1), 1-25.
- สมชาย ปรีชาศิลปกุล. (2564). สื่อสังคมออนไลน์กับการตื่นตัวทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ในประเทศไทย. *วารสารสังคมศาสตร์*, 51(2), 1-30.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2549). *การเมืองไทย*. กรุงเทพมหานคร : เสมาธรรม.
- สมสุดา ผู้พัฒน์ และจุฬารัตน์ วัฒนะ. (2556). *บทบาทสตรีกับพื้นที่ทางการเมือง*. กรุงเทพมหานคร : สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุขุม นวลสกุล และ วิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ. (2539). *การเมืองและการปกครองไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง. หน้า 18-19.
- สุจิต บุญบงการ. (2558). แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองไทย. ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาปัญหาพัฒนาการเมืองไทย*. หน่วยที่ 1. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เสถียร เขยประทับ. (2551). *การสื่อสาร การเมือง และประชาธิปไตยในสังคมพัฒนาแล้ว*. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bennett. W. L., & Segerberg, A. (2012). The logic of connective action: Digital media and the personalization of contentious politics. *Information, Communication & Society*, 15(5), 739-768. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2012.670661>
- Bimber, B. (2014). Digital media in the Obama campaigns of 2008 and 2012: Adaptation to the personalized political communication environment. *Journal of Information Technology & Politics*, 11(2), 130-150. <https://doi.org/10.1080/19331681.2014.895691>
- Boulianne, S. (2015). Social media use and participation: A meta-analysis of current research. *Information, Communication & Society*, 18(5), 524-538. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2015.1008542>
- Boyd, d. (2010). Social network sites as networked publics: Affordances, dynamics, and implications. In Z. Papacharissi (Ed.), *The networked self: Identity, community, and culture on social network sites* (pp. 39-58). Routledge.
- Kanchanatane, K. (2021). Social 283Media and Political Participation in Thailand. *Journal of MCU Social Science Review*, 10(2), 270-283.
- Kaplan, A. M., & Haenlein, M. (2010). Users of the world, unite! The challenges and opportunities of social media. *Business Horizons*, 53(1), 59-68.
- Laski, Harold J. (1931). *Democracy in Crisis*. London: George Allen & Unwin.
- Levine, P. (1980). *The Politics of Democracy*. New York : Harper & Row. p. 42.
- Loader, B. D., & Mercea, D. (2011). Networking democracy? Social media innovations and participatory politics. *Information, Communication & Society*, 14(6), 757-769. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2011.592648>

- Merriam, Charles E. (1941). *The Meaning of Democracy*. New York: Harper & Brothers.
- Pongsawat, P. (2020). Social Media and Political Mobilization in Thailand. In S. Chachavalpongpun (Ed.), *Routledge Handbook of Contemporary Thailand* (pp. 348-361). Routledge.
- Thananithichot, S. (2022). Polarization and Social Media: The Case of Thailand. In M. Oswald (Ed.), *The Palgrave Handbook of Digital Politics* (pp. 525-545). Palgrave Macmillan.
- Tucker, J. A., Guess, A., Barberá, P., Vaccari, C., Siegel, A., Sanovich, S., Stukal, D., & Nyhan, B. (2017). *Social media, political polarization, and political disinformation: A review of the scientific literature*. Hewlett Foundation. <https://ssrn.com/abstract=3144139>
- Twenge, J. M. (2017). *iGen: Why today's super-connected kids are growing up less rebellious, more tolerant, less happy—and completely unprepared for adulthood*. New York : Atria Books.